

Leesclub 121: Utopie & dystopie

Blokken, Knorrende beesten,
Bint van F. Bordewijk

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Blokken*, *Knorrende beesten*, *Bint* van F. Bordewijk. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

- 1 Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
- 2 Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
- 3 Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
- 4 Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'NaamsvermeldingNietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

'Ik eis van ieder: tucht. Ik ben hoogst modern. De tijd is voorbij van gemoedelijkheid, van verbroedering. Dit geslacht is té bandeloos.' (p. 66)

Hoewel Bordewijk *Blokken* (1931), *Knorrende beesten* (1933) en *Bint* (1934) los van elkaar schreef, worden ze sinds 1949 meestal in één band uitgegeven. Na zijn debuut met enkele fantastische verhalen vormen deze drie novellen een scharnierpunt in Bordewijks oeuvre. De beknopte, afgemeten schrijfstijl vestigde hem als een van de exponenten van de 'Nieuwe Zakelijkheid' (al is zijn positie binnen die groep niet onomstreden). Bordewijk behandelt in deze novellen verwante thema's als macht, tucht, vooruitgang en sociale maakbaarheid. Van de totalitaire maatschappij in *Blokken*, over de klassenverschillen in *Knorrende beesten* tot het autoritaire schoolbeleid in *Bint*: zijn verhalen bestuderen in hoeverre de weerbarstige natuur van de mens geplooid (of desnoods gebroken) kan worden. In deze leesclub ga je met elkaar in discussie over dat thema en maak je de koppeling met Bordewijks literaire stijl.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Blokken*, *Knorrende beesten*, *Bint*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Blokken*, *Knorrende beesten*, *Bint* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen

Vraag 1

Waar heeft men in *Blokken* de grootste individuele vrijheid?

Vraag 2

Welk recht eisen de opstandelingen in *Blokken* op?

Vraag 3

Waar verwijst de titel *Knorrende beesten* naar?

Vraag 4

Hoe noemt De Bree klas 4D in *Bint*?

Vraag 5

Waarom komen de scholieren in *Bint* in opstand?

Antwoorden

- 1 in de gevangenis
- 2 het recht om te twijfelen en vragen te stellen
- 3 de auto's van de verschillende personages
- 4 de hel
- 5 een van de leerlingen heeft zelfmoord gepleegd

Vraag

3

Vraag

2

Vraag

1

Antwoorden

Vraag

5

Vraag

4

Feest der herkenning? 1

Bordewijks verhalen gaan over de spanning tussen het individu en het collectief. Vind jij dat collectieve belangen boven individuele vrijheid gaan of net andersom? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 2

De personages in deze verhalen worden op verschillende manieren van hun individualiteit ontdaan. Wat maakt jou uniek? Stel een lijstje op en probeer daar enige hiërarchie in aan te brengen: wat is echt belangrijk om een volwaardig individu te zijn en wat minder?

Feest der herkenning? 3

Verschillende personages in Bordewijks verhalen geloven dat de samenleving maakbaar is door bijvoorbeeld regels en scholing. In hoeverre deel je dat geloof?

Feest der herkenning? 4

Welke kenmerken van de totalitaire samenleving uit *Blokken* vind je ook terug in je eigen wereld? Of moet je vooral aan buitenlandse regimes denken? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 5

Het bestuur van *Blokken* probeert de bevolking met allerlei extraatjes gelukkig te houden. Waarmee zou jij te verleiden zijn om een deel van je vrijheid in te leveren?

Feest der herkenning? 6

De nieuwe leraar De Bree heeft in *Bint* een blinde admiratie voor zijn rector Bint en neemt al diens ideeën over. Door wie laat jij je misschien sterk beïnvloeden? En in hoeverre zie je om je heen dat mensen beïnvloed worden?

Feest der herkenning? 7

Bints credo luidt: 'de meester mag niet dalen, de scholier moet klimmen.' Wat zijn argumenten voor en tegen dat devies?

Feest der herkenning? 8

Op literatuurgeschiedenis.org wordt Ferdinand Bordewijk gerekend tot de Nieuwe Zakelijkheid, een stroming waarin de schrijfstijl belangrijk is. Deze stijl kenmerkt zich door korte, bondige zinnen waaruit al het overbodige is weggehaald. In hoeverre vind jij Bordewijks stijl inderdaad representatief voor de Nieuwe Zakelijkheid?

Feest der herkenning?

3

Feest der herkenning?

2

Feest der herkenning?

1

Feest der herkenning?

6

Feest der herkenning?

5

Feest der herkenning?

4

Feest der herkenning?

8

Feest der herkenning?

7

Stof tot nadenken? 1

Bint ziet klas 4D als zijn 'gaafste werk'. Welk doel wil hij met hen bereiken, denk je? Welk doel zál hij volgens jou effectief met hen bereiken? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 2

Bordewijk heeft in zijn werk aandacht voor sociale klassen. Hoe worden die in deze drie novellen gerepresenteerd? Zou je Bordewijk sociaal bewogen noemen? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 3

Verschillende mannelijke auteurs worden vandaag kritisch herlezen om de bedenkelijke vrouwbeelden in hun boeken. Ook in Bordewijks werk nemen vrouwen een bijzondere plaats in. Typeer hen en hun verhouding tot mannen aan de hand van de teksten. Vind je Bordewijk vrouwonvriendelijk of eerder progressief? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 4

Totalitaire samenlevingen als die in *Blokken* en *Bint* kunnen niet enkel overleven door een schrikbewind; ze komen ook tegemoet aan een aantal onzekerheden en behoeften die mensen hebben. Hoe weten de machthebbers in deze verhalen de massa te bespelen?

Stof tot nadenken? 5

Blokken verhaalt over een totalitaire samenleving. Hoe trekt Bordewijk die thematiek door in de vertelstem en de karakterisering van de personages? Welke verbanden zie je met de Nieuwe Zakelijkheid?

Stof tot nadenken? 6

Bordewijks literaire stijl was sterk beïnvloed door het expressionisme, kubisme en constructivisme. Zoek de stromingen online op in het Algemeen Letterkundig Lexicon van DBNL.org. Analyseer hoe je hun invloed ziet in deze verhalen. Hoe versterkt de stijl de inhoud?

Stof tot nadenken? 7

Zou je Bordewijk op basis van deze verhalen een pessimistisch auteur willen noemen of overheerst bij hem de hoop? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 8

Critici discussiëren tot op de dag van vandaag over de vraag of Bordewijk zelf een voorstander was van de tucht die hij beschreef. Wat zou jij antwoorden op basis van de teksten? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken?

3

Stof tot nadenken?

2

Stof tot nadenken?

1

Stof tot nadenken?

6

Stof tot nadenken?

5

Stof tot nadenken?

4

Stof tot nadenken?

8

Stof tot nadenken?

7